

Агенција за спречавање корупције

Београд

Царице Милице 1

Предмет: указивање на могуће кршење Закона о финансирању политичких активности, могуће повреде других прописа и мере које би Агенција требало да предузме како би се утврдила битне чињенице, о њима обавестила јавност и обезбедила проверљивост финансијских извештаја

Забрана финансирања

Члан 12.

*Забрањено је финансирање политичког субјекта од: страних држава; страних физичких и правних лица, осим међународних политичких удружења; анонимних дародаваца; јавних установа, јавних предузећа, привредних друштава и предузетника који обављају услуге од општег интереса; установа и предузећа са учешћем државног капитала; других организација које врше јавна овлашћења и појединаца којима је по закону забрањено да буду чланови политичких странака; синдиката; **удружења и других недобитних организација**; цркава и верских заједница; приређивача игара на срећу; увозника, извозника и произвођача акцизних производа; правних лица и предузетника који имају доспеле, а неизмирене обавезе по основу јавних прихода, осим уколико овим законом није другачије одређено.*

Прилог који међународна политичка удружења дају политичком субјекту не може бити у новцу.

Забрањено је финансирање политичког субјекта од стране правног или физичког лица које врши делатности од општег интереса по основу уговора са органима Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као и јавним службама чији су они оснивачи, за време док постоји такав уговорни однос и две године након престанка уговорног односа.

Забрањено је да политичка странка стиче удео или акције у правном лицу.

Забрањено је финансирање политичког субјекта од стране задужбине или фондације.

Посебан рачун за финансирање изборне кампање

Члан 24.

У сврху прикупљања средстава за финансирање изборне кампање, политички субјекат отвара посебан рачун, који се не може користити у друге сврхе.

Политички субјекат, који не поседује рачун из става 1. овог члана, дужан је да га отвори након расписивања избора, а пре проглашења изборне листе.

Сва средства намењена за финансирање изборне кампање уплаћују се на рачун из става 1. овог члана и сва плаћања трошкова изборне кампање врше се са тог рачуна.

Средства прикупљена за редован рад, политички субјекат може користити за трошкове изборне кампање, под условом да их уплати на рачун из става 1. овог члана.

Отварање рачуна из ст. 1. и 2. овог члана за коалицију, односно групу грађана уређује се споразумом о образовању тих политичких субјеката.

Члан 32. ст. 4:

Органи Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, банке, као и правна и физичка лица која финансирају политичке субјекте, односно која су у њихово име и за њихов рачун обавила одређену услугу, дужни су да, на захтев Агенције и у року који не може бити дужи од 15 дана од дана пријема захтева, а у току изборне кампање не може бити дужи од три дана, доставе све податке који су Агенцији потребни за обављање послова прописаних овим законом.

Увод

У овој пријави се указује на поједине информације из текста који је објављен у више медија 29.11.2023, односно пре пет дана. С обзиром на то да Агенција користи услуге прес-клипинга, а да се текст односи на тему која је непосредно повезана са питањима из надлежности Агенције, уверени смо да је Агенција већ упозната са наводима из ове пријаве, да је разматрала покретање поступка по службеној дужности истим поводом и да је тај поступак већ покренут. Пријава се подноси за случај да то није учињено, као и ради указивања на корисне мере из надлежности Агенције које би такође требало предузети поводом објављених информација.

Питања у вези са којима треба извршити контролу и утврдити да ли су поштовани прописи

Улога удружења

У тексту који је објављен на адреси <https://www.cins.rs/cins-u-kol-centru-sns-a-agencija-za-hostese-kupovina-glasova-i-milioni-u-kesu/> (текст садржи и видео снимке и фотографије), између осталог, наводи се да су поједина физичка лица (њих 334, међу којима и новинарка ЦИНС), која су била радно ангажована без уговора од стране једног привредног субјекта (*M&J Lady Hostese*), дана 20.11.2023. примила у готовом новцу накнаду за свој рад у просторијама „невладине организације „Центар за едукацију и развој омладине Београда“ (ЦЕРОБ). Како се наводи, висина накнаде је 3 или 3,5 хиљаде динара по дану ангажовања, а исплате се врше једном недељно. Наводи се такође и да је број ангажованих лица већи.

Та лица су, како се такође може закључити из текста, била радно ангажована ради учешћа у политичким активностима политичког субјекта – Српске напредне странке, на пословима позивања грађана телефонским путем и уношења података о грађанима у евиденције.

У Агенцији за привредне регистре уписана је „Невладина организација "Центар за едукацију и развој омладине Београда"" (скраћени назив: ЦЕРОБ), регистрована као удружење, са матичним бројем 28267223 и адресом БЕОГРАД (ПАЛИЛУЛА), улица ИЛИЈЕ ГАРАШАНИНА, број 1 / 2.

На основу објављених података не може се закључити са сигурношћу да ли је политички субјект – Српска напредна странка - у уговорном односу са именованим удружењем, односно да ли ово је ово удружење пружало бесплатно или уз накнаду услуге политичком субјекту, да ли је реч о уговорном ангажману између удружења и привредног субјекта (посредничке агенције) или су просторије удружења коришћене по неком другом основу.

С друге стране, поједини наводи из текста указују на то да би могао постојати некакав однос између удружења и политичког субјекта, и да је то могло утицати на омогућавање коришћења просторија удружења за потребе политичког субјекта под некомерцијални условима, а пре свега то што се указује на то да генерални секретар удружења, Огњен Кочевих, „супервизор у кол-центру“ (политичке странке).

У члану 12. ст. 1. Закона о финансирању политичких субјеката је забрањено финансирање политичких субјеката од стране удружења, у члану 7. да је приватни извор финансирања политичког субјекта, између осталог и „прилог“, а у члану 9. ст. 1. је прописано да је прилог и „услуга пружена без накнаде или под условима који одступају од тржишних“.

Имајући у виду све наведено, као и потребу да се у што краћем року отклони сумња у могуће нарушавање члана 12. ст. 1, указујемо да реалну могућност да Агенција неће моћи да утврди да ли је дошло до повреде прописа искључиво на основу изјашњења политичког субјекта (Српске напредне странке) и њених овлашћених лица. Стога постоји потреба да Агенција, не чекајући на изјашњење политичког субјекта, на основу својих овлашћења из члана 32. ст. 4. Закона о финансирању политичких активности, прикупи од удружења ЦЕРОБ информације о евентуалном обављању услуга за политички субјект и евентуалном финансирању политичког субјекта, а које би укључивале и основ за коришћење просторија овог удружења на дан 20.11.2023. између 14.15 и 17.00 часова.

Готовинске исплате

У тексту се наводи, а то потврђују видео снимци као и фотографије порука, да су исплате вршене у готовини, а да је радно ангажовање било вршено без претходно закљученог уговора. То даље чини готово извесним да за овај вид радног ангажовања нису обрачунати и плаћени порези и доприноси, на шта би Агенција, у складу са својим овлашћењима, требало да укаже органима који су надлежни за примену пореских и радних прописа.

Иако се на основу новинарског текста и објављеног снимка чини да су исплате вршила лица из посредничке агенције, која нису нужно овлашћени представници политичког субјекта, у појединим коментарима који су објављени након првобитног текста, ово могуће кршење прописа се повезује за политичком странком која је била крајњи корисник услуга (видети, на пример: <https://n1info.rs/vesti/markovic-i-ninic-umesto-ozbiljne-istrage-o-poreklu-novca-iz-price-cins-a-tuzilastvo-ne-reaguje/>).

Пошто је чланом 24. ст. 3. Закона о финансирању политичких активности прописано да се сва плаћања трошкова изборне кампање врше са посебног рачуна који је отворен у ту сврху, у поступку провере би требало утврдити да ли вршење готовинских исплата физичким лицима без уговора о ангажовању у овом случају представља кршење прописа од стране политичког субјекта.

Активности пре почетка актуелне изборне кампање и потреба за прикупљањем података

Новинарски текст такође садржи наводе из њиховог(их) извора, према којима је „посао организован на исти начин и прошле године“, као и констатацију да се то „нигде не спомиње у извештају о трошковима изборне кампање СНС-а за прошлу годину“. У тексту се такође наводи да је група на платформи WhatsApp (која окупља ангажована лица) „направљена у августу ове године“.

Имајући све то у виду, потребно је да Агенција, као орган надлежан за контролу финансирања политичких субјеката, прикупи информације које се односе на трошкове политичког субјекта - Српске напредне странке - у вези са ангажовањем правних и физичких лица за потребе позивања грађана телефоном, како у периоду актуелне изборне кампање, тако и оне која је претходила изборима из 2022. године, али и у периоду који је претходио расписивању актуелних избора (од августа до новембра 2023).

Кривична дела

Објављени текст, видео снимци и фотографије порука указују на могућност извршења више кривичних дела, а пре свега „Давање и примање мита у вези са гласањем“ из члана 156. Кривичног законика и „Повреда тајности гласања“ из члана 160. На ово указују објављене информације о томе да је радно ангажовање, уз увећани хонорар, било условљено гласањем на изборима за одређену изборну листу и достављањем доказа о томе како је грађанин гласао.

За гоњење кривичних дела надлежни су јавни тужиоци. Из одговора који је стварно и месно надлежно Више јавно тужилаштво у Београду дало новинарима се може закључити да оно неће покретати поступак по службеној дужности, односно да чека на евентуалну пријаву од стране Републичке или Градске изборне комисије, за шта очигледно нема основа. Стога би било упутно да се Агенција, након увида у новински текст, прибављања додатних докумената и поступања по питањима за које јесте надлежна, укаже јавном тужилаштву на могуће извршење кривичног дела из члана 156. и 160 КЗ и извршиоца.

Коришћење надлежности Агенције

Прописани образац за извештавање о трошковима изборне кампање, као ни образац годишњег финансијског извештаја не садрже посебну рубрику у којој би били издвојено приказани трошкови везани за партијске кол-центре. Ти трошкови се стога морају приказати у оквиру једне или више рубрика, као што су, на пример „трошкови додатног ангажовања“ физичких лица (у оквиру радног односа или ван њега), „трошкови маркетиншких агенција“, „трошкови комуникације“ и друго. У оквиру тих рубрика постоји могућност, али не и обавеза да се упише коју врсту посла су обављала радно ангажована лица или привредни субјекти. Тај проблем се јавља и код неких других трошкова (нпр. оглашавање на друштвеним мрежама).

Имајући у виду велико интересовање које је објављени текст побудио у јавности, као и потенцијално велики финансијски значај описаних активности, било би изузетно корисно да Агенција затражи од свих политичких субјеката који учествују на актуелним изборима, да у прелиминарном и коначном извештају о трошковима кампање, у напоменама, наведу информације о политичкој активности на коју се односи одређени трошак. То би омогућило Агенцији ефикасније спровођење контроле извештаја о трошковима кампање, а јавности потпуније информације о испуњавању обавезе политичких субјеката да извести о трошковима својих

активности у кампањи, како када је реч о трошковима рада кол-центра, тако и других финансијски значајних политичких активности које нису изричито наведене у извештајном обрасцу.

Београд, 4.12.2023. године

Тим за праћење изборне кампање/Election Campaign Monitoring Team

Транспарентност Србија/ Transparency Serbia